T.C

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI

KÜLTÜR VARLIKLARI VE MÜZELER GENEL MÜDÜRLÜĞÜNE

(Kazılar Şubesi Müdürlüğü'ne)

ANKARA

İlgi: Bakanlığımız Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün 06.06.2024 tarih ve E-94949537-160.01.01-5245263 sayılı yazısı.

Aydın ili, Söke İlçesi, Güllübahçe mahallesi, Priene Antik Kenti'nde Prof. Dr. İbrahim Hakan Mert başkanlığında yapılan kazılara, 2024 yılında ilgi yazı ekinde bulunan çalışma programı ve listede yer alan ekip üyeleriyle gerçekleştirilmesi ilgi yazıda Bakanlığımızca uygun görülmüş olup, söz konusu kazıda Bakanlık Temsilciliği 08.07.2024 – 27.09.2024 tarihleri arasında Milet Müzesi'nden bakanlık yetkili uzmanı Hasibe AKAT İSLAM tarafından yürütülmüştür.

2024 yılında Bakanlığınız tarafından onaylanan "Çalışma Programı" kapsamında antik kentin değişik alanlarında yürütülen Kazı, Belgeleme, Anastylosis (Mimari Düzenleme) ve Konservasyon (Koruma) türündeki çalışmalar 08.07.2024 – 27.09.2024 tarihleri arasında yürütülmüştür. Aşağıda Priene Antik Kentinde 2024 yılı kazı sezonunda gerçekleştirilen çalışmalar özetlenmektedir:

Silinmiş: Söz konusu

1. ARAZİ ÇALIŞMALARI

1.1. Doğu Nekropol Şapeli Çalışmaları (NŞ13 Açması)

10.07.2024 tarihi itibariyle, Priene'nin Doğu Nekropol sahasında bulunan Nekropol Şapeli'nde kazı öncesi bitki ve kuru otlar temizlenmiştir. 11.07.2024 tarihinde Doğu Nekropol Şapeli'nin Bema bölümünün tamamen açığa çıkartılması amacıyla çalışılması planlanan alanın açma sınırları belirlenmiş ve NŞ13 olarak kodlandırılmıştır (Resim 1 ve 2). Açmanın kuzey sınırı yapının 1 m güneyinden başlamaktadır. Doğu-batı ve güney sınırları ise kesit oluşturulması amacı ile yapının içerisinde kalan son toprak kütlesinin sınırlarından yaklaşık 20 cm boşluk bırakılarak belirlenmiştir. Açmanın ölçüleri yukarıda belirtilen nedenlere uygun olarak kuzey-güney sınırları 3,08 m, doğu-batı sınırları ise 3,35 m olarak belirlenmiştir. 11.0.2024 tarihinde kazı yapılacak alan LİDAR ile taranarak belgelenmiştir (Resim 3).

Biçimlendirilmiş: Sağ: 0,63 cm

Resim 1 – NŞ13 Temizlik öncesi

Resim 2- NŞ13 Temizlik sonrası

Resim 3- NŞ13 Açma sınırları

Biçimlendirilmiş: Sağ: 0,63 cm

2

Açma içerisindeki kuzey-güney arasındaki yükselti farkını eşitlemek amacı ile kazı çalışmalarının kuzey-güney yönlü yapılması planlanmıştır. 12.07.2024 tarihinde kazı çalışmalarına başlanmadan önce yüzeyde görünen, yapıya ait olduğu düşünülen mimari parçalar ve iri moloz taşlar yapının güneybatısında daha önceden belirlenen mimari taş ve moloz havuzuna kaldırılmıştır. 13.07.2024 tarihinde açmanın doğu kesiti yıkılma tehlikesine karşı belgelenerek kaldırılmıştır. 26.07.2024 tarihi itibari ile Doğu Nekropol Şapeli'nde içerisinde yer alan NŞ13 kodlu açmada taban mozaiğine ulaşılmış ve alandaki kazı çalışmaları durdurulmuştur. Bu açmadan toplamda 3 kasa pişmiş toprak kap parçaları, 6 küçük poşet cam kap parçaları, 13 küçük poşet kemik, 1 adet terrakotta figürin başı, 3 poşet ile 10 kasa fresk parçasına ulaşılmıştır. Ayrıca açmanın kuzeydoğu köşesinden yaklaşık 1 metre güneyde, bir adet mimari blok ve bir adet sütun tamburuna rastlanmıştır. Söz konusu tambur, LİDAR ile taranıp kaldırılmıştır. Tamburun in-situ bir şekilde devrildiği haliyle korunduğu anlaşılmıştır (Resim 4).

Silinmiş: .

Resim 4 – NŞ 13 Açması Son Durumu

Biçimlendirilmiş: Sağ: 0,63 cm

Bu açmadaki kazı ve çalışmaları, henüz ekipte restoratör olmadığından, mozaik ve freskin korunabilmesi için bir miktar toprak bırakılarak 26.07.2024 tarihinde durdurulmuştur. 06.09.2024 tarihinde ekibe bir restoratör katılacağından dolayı bu alandaki çalışmalar 04.09.2024 tarihinde tekrar başlamıştır. Yapılan kazılar sonucunda önceki yıllarda açığa çıkarılan duvar fresklerinin bu açma içerisinde de tabakalar halinde ve kısmen korunduğu görülmüştür. Mozaik zeminin açmanın kuzey bölümünde neredeyse eksiksiz bir biçimde korunduğu, güney duvarına ilerledikçe ise mozaikte bozulmaların arttığı görülmüştür (Resim 4). Zeminin güney sınırında ise mozaik zeminin yaklaşık 40 x 60 cm ölçülerinde bir parça halinde korunduğu tespit edilmiştir. Bu alandaki kazı çalışmaları 05.09.2024 tarihinde tamamlanmıştır.

Resim 4- Doğu Nekropol Şapeli Mozaik Taban (Temizlik Öncesi)

Biçimlendirilmiş: Sağ: 0,63 cm

Resim 5- Doğu Nekropol Şapeli Kuzey Duvarı Fresk (Temizlik Öncesi)

1.2. Yonca Yaprağı Planlı Yapı Çalışmaları

1.2.1. YY1 Açması

Bu kazı sezonunda T. Wiegand ve H. Schrader'in Priene, Die Ergebnisse der Ausgrabungen und Untersuchungen in den Jahren 1895 – 1898, adlı kitabında bahsettiği ve planını çizdiği Yonca Planlı Yapı'da kazı çalışması yapılması planlanmıştır. Yazarlar, bu yapının "Kilise" olabileceğini yazmışken, M. Schede ise "Ruinen von Priene" adlı kitabında bu yapının "Baptisterium" olabileceğini söylemektedir. Ancak bu görüşler, yapı ve çevresinde herhangi bir kazı çalışması yapılmadan ortaya atılmıştır. Bu nedenle, yapının fonksiyonunu ortaya çıkartma ve tarihlendirilmesi amacı ile bu alanda kazı çalışması yapılmasına karar verilmiştir. 15.07.2024 tarihinde yapının orta noktasında 3 x 3 m ölçülerinde bir açmanın sınırları belirlenmiş, bu açmaya YY1 kodu verilmiştir. 16.07.2024 tarihinde yapıda kuru ot ve bitki temizliği yapılmıştır.

YY 1 kodlu açmada kuzey-güney yönlü doğu – batı yönüne köşe yapan bir taş sırası tespit edilmiştir (Resim 6). Bu açmadaki çalışmaların bitirilmesine müteakiben bahsi geçen taş sırasının doğu tarafta nereye kadar devam ettiğini anlamak ve yapının doğu apsisini ortaya çıkartmak amacıyla 26.07.2024 tarihinde YY 2 kodu ile yeni bir açmada açılması planlanmıştır.

YY 1 kodlu açmada 3 kasa seramik, 5 adet cam bilezik ve 5 adet cam kap parçası, 6 küçük poşet kemik parçası, 4 adet metal parça, 2 adet kandil parçası, 5 adet tessera, 1 adet metal çivi, 2 adet ağırşak, 1 adet sikke ve 1 adet kemik boncuğa ulaşılmıştır.

Bu açmadaki kazı çalışmaları 25.07.2024 tarihinde tamamlanmıştır.

Silinmiş: V

Silinmiş: pişmiş toprak eser

Silinmiş:

Biçimlendirilmiş: Sağ: 0,63 cm

Resim 6- YY 1 açmasında ortaya çıkarılan duvar

Biçimlendirilmiş: Girinti: Sol: 1,25 cm, Sekmeler:Eskisi 8,62 cm + 13,25 cm

1.2.2. YY2 Açması

26.07.2024 tarihinde başlayan seviye inme çalışmaları sırasında, YY 1 açmasında keşfedilen doğu-batı yönlü duvarın doğuya doğru devam ettiği tespit edilmiştir. Söz konusu duvar, yapının doğu apsisinin altına doğru devam etmektedir. Bu durum, söz konusu duvarın, Yonca Yaprağı Planlı Yapı olarak adlandırılan kompleksten daha erken bir tarihte yapıldığını düşündürmektedir. Duvar üzerinde herhangi bir harç izine rastlanmamıştır (Resim 7). Duvar, kuru duvar örme tekniği ile küçük ve orta boyutlu moloz taş ve blokların kullanılması ile örülmüştür. 07.08.2024 tarihinde YY2 açmasında seviye inme çalışmaları durdurulmuş ve YY3 açması açılmıştır. Açma içerisinde yer alan duvar üzerinde takip çalışmaları 03.09.2024 tarihinde başlanıp aynı gün bitirilmiştir.

Silinmiş: A

YY2 kodlu açmada 5 kasa seramik, 2 kandil parçası, 6 poşet kemik, 16 adet cam kap parçası, 2 poşet tessera, 3 figürin parçası, 9 metal parça, 18 ağırşak, 5 sikke, 8 kurşun dokuma ağırlığı ve 1 poşet fresk parçası gün yüzüne çıkartılmıştır.

Bu açmadaki kazı çalışmaları 03.09.2024 tarihinde tamamlanmıştır.

.

Biçimlendirilmiş: Sağ: 0,63 cm

Resim 7- YY2 Açmasında Tespit Edilen Duvar Sırası

1.2.3. YY3 Açması

Yapının batı apsisini ortaya çıkartarak kompleksin planını anlamak amacıyla, 07.08.2024 tarihinde YY 1 açmasının doğusunda, 3.4 x 4.80 metre ölçülerinde YY 3 olarak kodlanan bir açma gerçekleştirilmiştir. Bu açmada sürdürülen seviye inme çalışmaları sonucunda, yapının Batı Apsisi açığa çıkmaya başlamıştır. Yonca Yaprağı Planlı Yapı'nın 3. açmasında seviye inme çalışmaları tamamlanmış olup, bu çalışmalarla batı Apsisi büyük ölçüde açığa çıkartılmıştır (Resim 8). Kazı sonucunda batı apsisinin doğu apsisine göre daha iyi korunduğu tespit edilmiştir. Doğu apsisi oluşturan taş sırasının zeminine ulaşılması ile kazı çalışmaları sonlandırılmıştır.

YY3 açmasında yürütülen kazı çalışmaları sırasında 6 kasa seramik, 2 adet sikke, 12 adet cam parçası, 1 adet cam oyun taşı, 1 adet mermer oyun taşı, 2 adet metal parçası, 4 poşet kemik, 13 adet tessera, 1 adet kandil parçası, 1 adet kurşun ağırlık ve bir adet ağırşak gün yüzüne çıkartılmıştır.

Yonca Yaprağı Planlı Yapıda Gerçekleştirilen Kazı Çalışmalarına ilaveten 24 Ağustos 2024 tarihinde Yapıda 2024 yılında ortaya çıkarılan duvarlarda alınması muhtemel/gereken koruma önlemleri ile ilgili inceleme de gerçekleştirilmiştir: Söz konusu inceleme kazı başkanı İbrahim Hakan Mert, Kazı başkan yardımcıları Ali Altın, Buğra Kuru, taş restoratörü Gerritt Hoffig ve Axel Filges'ten oluşan bir ekip tarafından yapılmıştır. Yapılan incelemeler sonucunda yapı ve duvarlarında aşağıdaki tedbirlerin alınmasına karar verilmiştir:

1. Kazılar esnasında kazı alanının kuzeydoğusunda ortaya çıkarılan doğu-batı ve kuzey güney yönlü, muhtemelen kentin erken dönem evlerine veya işliklerine ait olabilecek kuru duvarların açılan kısımlarının tamamen doldurularak korunmasına;
2. Alanın doğu ve batısındaki toprak üstünde sadece 1 veya 2 sıra halindeki Geç Antik Dönem kuru duvarlarının ise alt seviyelerinin doldurularak, duvar üstlerinin de kireç, kum ve kiremit kırıklarından oluşturulacak bir harçla şapkalama (capping) tekniğinin uygulanarak korunmasına karar verilmiştir.

Bu açmadaki kazı çalışmaları 03.09.2024 tarihinde tamamlanmıştır.

Silinmiş: yapılmıştır

Silinmiş: b

Silinmiş: a

Silinmiş: ğa ulaşılmıştır

Biçimlendirilmiş: Sağ: 0,63 cm

Resim 8- YY3 Açması Batı Apsisi Kalıntıları

1.3. ND1 Açması

Doğu Nekropolü mezar tespit ve belgeleme çalışmaları sırasında tespit edilen, Doğu Nekropol Şapeli ve Doğu Nekropol Bazilikası'nın yaklaşık 30 m batısında, kentin Doğu Kapısı'nın yaklaşık 50 m kuzeyinde yer alan NC2D1 kodlu duvarın işlevini anlamak amacıyla, 23.08.2024 tarihinde duvarın güneybatısına ND1 kodu ile 2,30 x 1,48 metre ölçülerinde bir açmaya başlanılmıştır (Resim 9). ND1.1 yüzey tabakası, ND1.2 ise dolgu tabakasıdır. Seviye inme çalışmaları 29.08.2024 tarihinde anakayaya ulaşılması ile sonlandırılmıştır. Söz konusu açmadan elde edilen toplam 2 kasa seramik, 2 poşet kemik, 2 adet cam parçası ve 1 adet sikke Priene Küçük Eser Deposuna teslim edilmiştir.

Silinmiş: açılmıştır

Resim 9- ND1 Açması Kazı Çalışması Sonrası Resimı

Silinmiş: 10

Silinmiş: Fotoğraf

Biçimlendirilmiş: Sağ: 0,63 cm

1.4. Doğu Nekropol Çalışmaları

Doğu Nekropolü mezar tespit ve belgeleme çalışmaları 29.07.2024 tarihinde başlamıştır. Arazi çalışmalarına başlamadan önce doğu nekropol sahası kent planında, karelajlara bölünmüştür (Resim 10). Bu karelajlar 25 x 25 metre ölçülerindedir. Daha sonra, Doğu Nekropolünde tespit edilmesi muhtemel mezar, mezar anıtları ve diğer yapılara ait olabilecek duvarları kaydetmek için bir envanter fişi hazırlanmıştır. Bu envanter fişlerinin dijitalleştirilmesi için Filemaker programı ile bir veri bankası hazırlanmıştır (Resim 11-12). Bu işlerden sonra, tespit çalışmalarında kullanılacak olan GNSS cihazı ile, drone ve LİDAR özellikli tablet ile denemeler yapılarak öğrencilere eğitim verilmiştir.

Çalışmalara öncelikle kentin Doğu Kapısı'ndan başlayan NB2 olarak kodlanan karelajda başlanmıştır. Buradaki "Bastion" yapısı belgelenerek, kent planına dahil edilmiştir. Bu karelajda çok sayıda sur duvarlarının yıkılması sonucunda oluşan duvar bloğu örtüsünden dolayı herhangi bir mezar ya da duvar tespit edilememiştir.

Çalışmalar, bunun kuzeyindeki NC2 karelajında devam etmiştir. Bu karelajda yapılan tespit çalışmaları sonucunda, bir mezar yapısına ait olabilecek bir duvar ile 33 adet mezar tespit edilmiştir (Resim 13). Bu mezarların tamamının daha antik ve geç dönemde soygununa uğradığı düşünülmektedir. Söz konusu mezarlar envantere kaydedilmiş, Resimleri çekilmiş ve LİDAR ile taranmıştır. Ardından bu mezarlar GNSS ile ölçülerek, kent planına dahil edilmiştir.

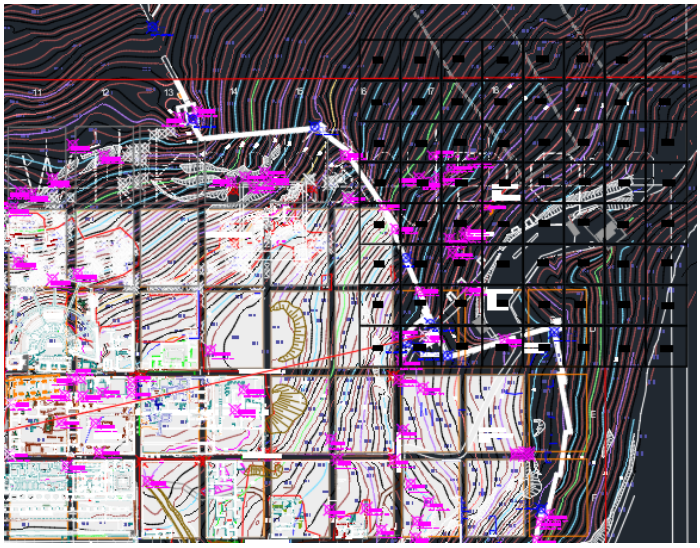

Resim 10- Doğu Nekropolü Karelaj Sistemi

Silinmiş: doğu nekropol sahası

Silinmiş: yapıları

Silinmiş: ndan

Silinmiş: mıştır

Silinmiş: gelen

Silinmiş: mimari bloklardan

Silinmiş: u karelajın

Silinmiş: fotoğraf

Biçimlendirilmiş: Sağ: 0,63 cm

PRİENE DOĞU NEKROPOLÜ ENVANTER KAYDI

Envanter No		**Karelaj**		**Rakım**	
Koordinat					
Tipi					
Malzeme					
Teknik					
Yönelim					
Taşıdığı Risk					
Tarihleme					
Ölçüler:					
Korunma Durumu:					
Tanımı:					
Yorum:					
Buluntular:					
Buluntunun Dönemi:					
Çizim:					
DÖKÜMANTASYON					
Fotoğraf No					
Tarama No					
Nokta No					
Düzenleyen Kişi			**Tarih**		

Resim 11- Doğu Nekropolü Envanter Fişi

Biçimlendirilmiş: Sağ: 0,63 cm

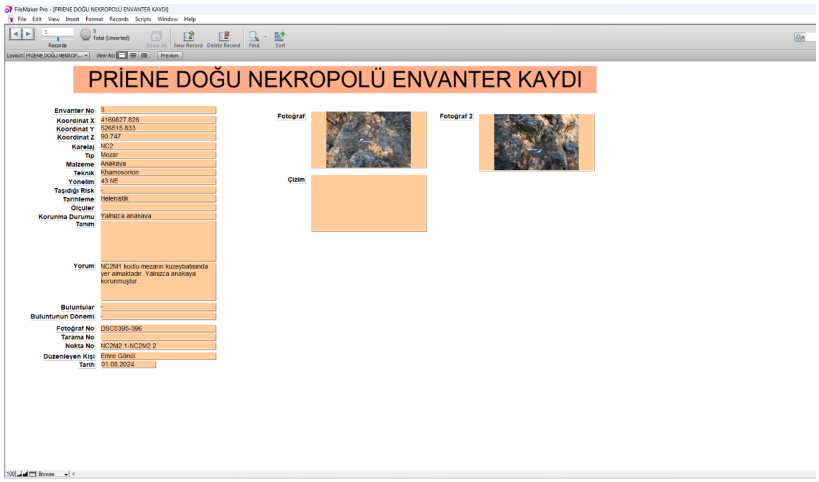

Resim 12- Doğu Nekropol Dijital Envanter Kaydı

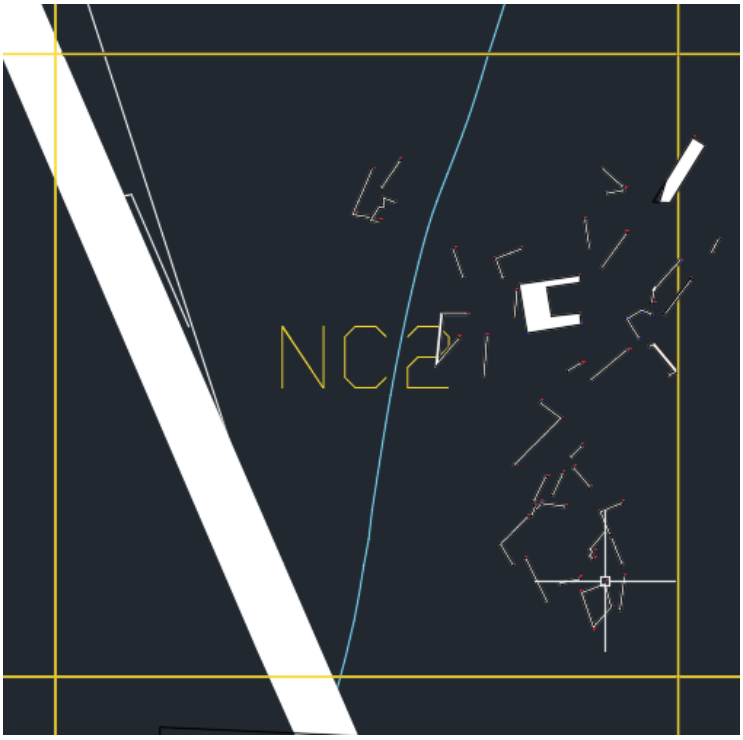

Resim 13- NC2 Karelajında Tespit Edilen Mezar Yapıları

Biçimlendirilmiş: Sağ: 0,63 cm

Çalışmalar neticesinde, bir mezar yapısına ait olabilecek bir duvar ile 33 adet mezar tespit edilmiştir. Bu mezarların tamamının antik dönem soygununa uğradığı düşünülmektedir. Temizlik ve belgeleme çalışmalarına NC3 karelajında devam edilmiştir. NC2 ve NC3 karelajları içerisinde yer alan NC2D1 kodlu duvarın mezar olabileceği düşünüldüğünden, çevresinde takip çalışmasına başlanmıştır. Duvar çevresinde yer alan sur duvarı parçaları duvar sınırları dışına taşınmıştır. Takip çalışmaları sonucunda duvarın kuzey-güney yönde yaklaşık 6.8m olduğu, kuzey köşesinde batı yönde 1.3m olduğu ölçülmüştür. Duvarı daha iyi anlamak amacı ile burada ND1 kodu ile açma açılmıştır. NC2D1 duvarı takip çalışmaları sırasında duvarın yaklaşık 2 m batısında bir adet duvar daha tespit edilmiştir. Tespit edilen duvar üzerinde takip çalışmalarına başlanılmıştır (Resim 14).

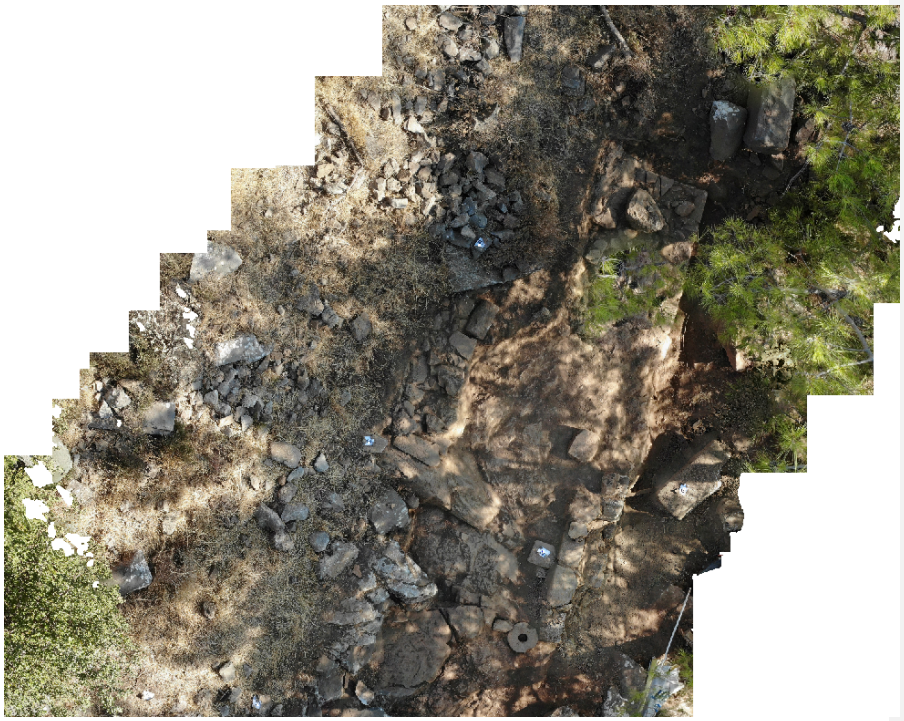

Resim 14- NC2D1 Duvar Takibi

Biçimlendirilmiş: Sağ: 0,63 cm

NC2D1 duvarı takip çalışmaları sırasında duvarın yaklaşık 2 m batısında tespit edilen yeni duvar üzerinde temizlik ve takip çalışmaları devam etmiştir. Yapılan çalışmalar sırasında duvarın yaklaşık 1 m batısında sıralı taşlarla oluşturulmuş, dikdörtgen formlu, işlevi belli olmayan platform benzeri bir yapı tespit edilmiştir (Resim 15). 1.2 m x 0.70 m ölçülerindeki söz konusu yapıyı oluşturan taşların arasında harç bulunmamaktadır. Temizlik ve takip çalışmalarına yeni tespit edilen duvardan batıya doğru yaklaşık 2 m devam edilmiştir. Yapıyı oluşturan taşlardan 4 tanesi kaldırılarak, yapının bir mezar olup olmadığına bakılmıştır. Bu çalışmalarda duvar sırasının doğrudan anakaya üzerine oturtturulduğu anlaşılmıştır. Çalışılan alanın genelinde de anakayaya ulaşılması nedeni ile buradaki çalışmalar sonlandırılmıştır. Yapılan çalışmalar Resim ve LİDAR ile belgelenmiştir.

Silinmiş: fotoğraf

Resim 15- Dikdörtgen Formlu, İşlevi Belirsiz Yapı

Biçimlendirilmiş: Sağ: 0,63 cm

1.5. Kuzey İnsulalarındaki Tespit ve Belgeleme Çalışmaları

2022 yılında kentin kuzey yamaçlarındaki değişik ve farklı özellikler gösteren duvarların hangi fonksiyonla kullanıldığını anlamak ve araştırmak amacıyla başlanan tespit, temizlik ve belgeleme çalışmalarına 2024 yılında da devam edilmesi planlanmıştır. 2023 yılı kazı sezonu sonunda, C12 insulasında tespit çalışmaları yürütülmüştü. 2024 yılı çalışmalarına ise, 09.08.2024 tarihinde bu insulanın hemen doğusundaki C13 insulasında başlanmıştır (Resim 16).

Resim 16 – C13 İnsulası

Çalışmaların ilk aşamasını, bahsi geçen insulanın hipotetik sınırlarını belirlemek oluşturmuştur. Bunun için total station ile insulanın köşeleri belirlenmiştir. Belirlenen bu noktalara demir kazıklar çakılmış, daha sonra bu kazıklar ip yardımıyla birleştirilmiştir.

Yapılan araştırma ve tespitler neticesinde bu insulanın konutlar için kullanıldığı anlaşılmıştır. Bulunan konut kalıntıları dışında, bu insulada kutsal alan, depo veya bahçe için kullanıldığı düşünülen herhangi bir kalıntıya rastlanılmamıştır. Bahsi geçen insulanın merkezinde bulunan doğu-batı yönlü bir duvarın insulayı kuzey ve güneyde olmak üzere iki eşit parçaya ayrıldığı da tespit edilmiştir (Resim 17).

Silinmiş: t ve
Silinmiş: temizlik
Silinmiş: Bu yıl
Silinmiş: 09.08.2024 tarihinde çalışmalar
Biçimlendirilmiş: Sağ: 0,63 cm

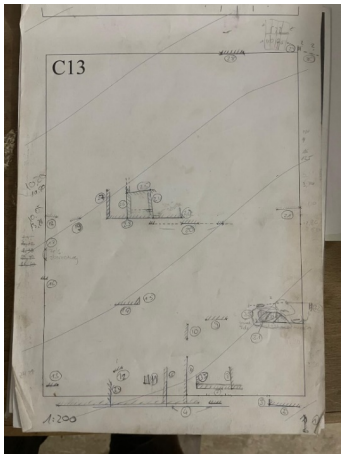

Resim 17– C13 İnsulası Duvarları

Bulunan duvarlar arasında, Roma Dönemi tamiratları haricinde, Roma İmparatorluk Dönemi ve Bizans Dönemi'ne ait olabilecek herhangi bir sıraya rastlanmadığından, söz konusu insulanın, kentin batı insulalarında görüldüğü gibi, orijinal bir konut insulası olduğu düşünülmektedir. Ancak yapılan çalışmalar sonucunda, bu insulada, kentin batı insulalarındaki gibi 8 evden oluşan bir düzenlemeye rastlanmamıştır. Bu insulada yapılan çalışmalarda toplamda 30 adet duvar tespit edilmiş ve bu duvarlar çizilerek kent planına dahil edilmiştir.

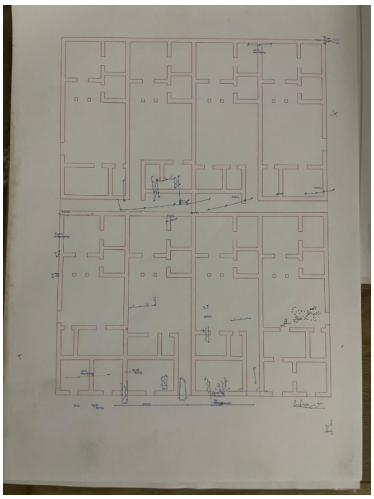

Resim 18 – İdeal Bir Konut İnsulası ile C13 İnsulasının karşılaştırılması

Biçimlendirilmiş: Sağ: 0,63 cm

23.08.2024 tarihinde, çalışmalar B13 insulasına kaydırılmıştır. Bu insula oldukça kayalık ve dik bir arazi yapısına sahiptir. Bu insulada yapılan çalışmalar sırasında, doğu – batı yönlü uzanan iki kayalık alanın arasındaki boş arazide 15 duvar kalıntısı ve 1 merdiven ile karşılaşılmıştır (Resim 19). Bu duvarlar doğu – batı yönlü olup, kuzey – güney yönde yalnızca yaklaşık üçer metre aralıklarla inşa edilmiştir. Bu duvarların fonksiyonuyla ilgili henüz yorum yapılamamaktadır. Bu kalıntılar da belgelenip çizilerek kent planına dahil edilmiştir.

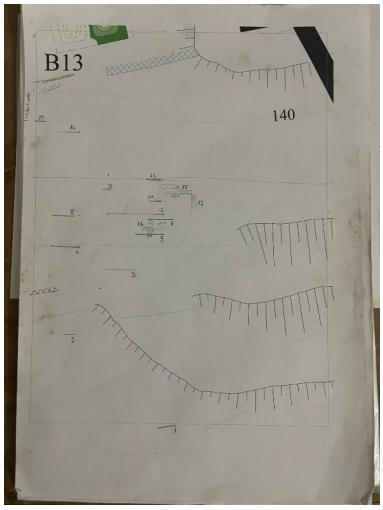

Resim 19 – B13 İnsulası Duvarların Çizimi

B13 insulasındaki çalışmalarına paralel olarak, A13 insulasında da araştırmalar yürütülmüştür. Kentin en kuzey insulalarından birisi olan bu alanda, insulanın da en kuzeyinde, surların bitişiğinde 5 x 9 metre ölçülerinde bir yapı kalıntısı keşfedilmiştir. Bu yapı, şimdiye kadar yapılan çalışmalara göre, kentin en kuzeyinde bulunan yapıdır. Söz konusu yapının yakınında kente su teminini sağlayan yapıların bulunmasından dolayı, bir tür "bekçi lojmanı" gibi bir fonksiyona sahip olduğu düşünülmektedir. Bu alandaki temizlik çalışmalarının tamamlanmasından sonra, söz konusu yapının detaylı bir taş planı çizilecektir.

20.08.2024 – 22.08.2024 tarihlerinde, kentin kuzey yamaçlarındaki tespit çalışmaları kapsamında, daha önceki sezonlarda kazısı yapılan, kentin kuzey doğusunda bulunan mağarada temizlik ve belgeleme çalışmaları yürütülmüştür. Bu alanda ilk olarak 2016 – 2017 yıllarında alınan sabit koordinatlar kontrol edilmiştir. Sonrasında, mağaranın çok sayıda Resimı çekilmiş ve yapılan ölçüm verilerinden ve çekilen Resimlardan yararlanılarak Metashape yazılımı kullanılarak bilgisayarda coğrafi referanslı bir model elde edilmiştir (Resim 20-21).

Silinmiş: fotoğraf

Silinmiş: fotoğraf

Biçimlendirilmiş: Sağ: 0,63 cm

Resim 20 – Ölçüm Çalışmaları

Resim 21 – Fotogrametri Çalışmaları

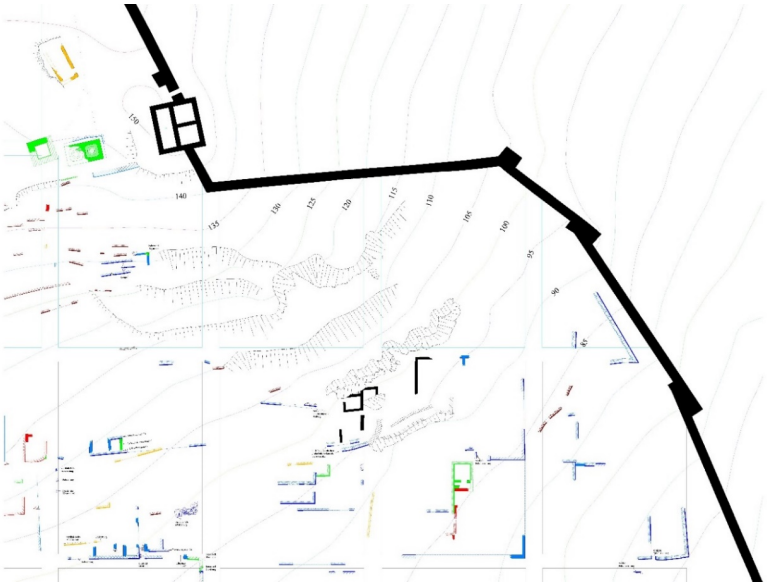

Resim 22- 2024 kazı sezonunda çalışma yürütülen araştırma alanları

Biçimlendirilmiş: Sağ: 0,63 cm

A 13 insulası surlar, surlar üzerinde küçük boyutlu bir kapının yanı sıra Priene'nin ana su yolunun geçtiği hat gibi önemli yapı kalıntılarını barındırır. Buradaki araştırmalar esnasında askerlerin konaklamasına hizmet ettiği düşünülen yaklaşık 5 x 9 m taban ölçülerinde bir yapıya ait temellere rastlanmıştır (Resim 23).

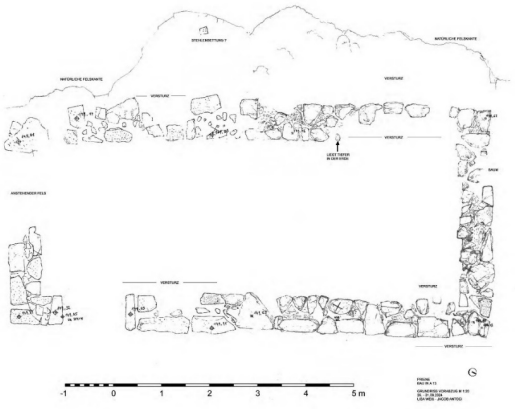

Resim 23- A 13 insulasındaki kuzey binası

28.08.2024 tarihinde başlayan, C 14 insulasında yürütülen araştırmalarda belirlenebilen yapı kalıntıları kuzeyden güneye doğru bir hat şeklinde inşa edilmiş, doğu-batı doğrultusunda uzanan teras duvarları tespit edilmiştir. C 14 insulası oldukça kayalık bir alan olmasından dolayı bu alanda konutlar inşa edilmemiş, söz konusu insula olasılıkla tarımsal faaliyetler için kullanılmıştır. İnsulanın güney sınırını oluşturan duvar sırası tek yüzlü, farklı boyutlarda taşlardan oluşturulmuş, harçsız, kuru duvarlardan oluşturulmuştur. Bu özellikleri nedeniyle bu duvarın Geç Hellenistik Devir'de inşa edildiği düşünülmektedir.

C 15 insulasındaki araştırmalar 05.09.2024 tarihinde başlamıştır. Bu insula içerisinde tespit edilen duvar kalıntılarının, kent şemasında daha önceden belirlenen varsayımsal parsel duvarları ile çakıştığı gözlenmiştir. Dolayısıyla, söz konusu insula, Priene'nin genelinde görülen 8 parsellik insula şemasına uymaktadır. C 15 insulasında bulunan bir konut özellikle dikkat çekicidir. Yaklaşık 2,5 m yüksekliğinde korunmuş, moloz taş – harç örgü sistemine sahip duvarları oikos plan tipindeki bu konutun Roma Dönemi'nde inşa edildiğine işaret etmektedir Resim 24). Dolayısıyla Priene Hellenistik konut mimarisinde karşımıza çıkan oikos planlı evlerin Roma Dönemi'nde kullanıldığını görmekteyiz.

Biçimlendirilmiş: Sağ: 0,63 cm

Resim 24- C 15 insulası içerisindeki oikos

C 16 insulasındaki araştırmalar 10.09.2024 tarihinde başlamıştır (Resim 25). Çalışmalara halen devam edilen bu insula da ilk tespitlere göre 8 parsellik ada sistemine uymaktadır. Bununla birlikte insulanın kuzeydoğu köşesinde sur duvarları, kuzeydoğu köşedeki parseli kuzey-güney yönünde kesmektedir. İnsulanın tam ortasında güney ve kuzey parsellerin sınırını oluşturan duvar hattının bir bölümü tespit edilebilmiştir.

Bu insulada büyük boyutlu, kenarları düzensiz taş bloklardan inşa edilmiş, fonksiyonu belli olmayan teras duvarları tespit edilmiştir. Söz konusu belgeleme çalışmaları 14.09.2024 tarihinde tamamlanmıştır.

Resim 25- B 16 insulasındaki teras duvarı

Biçimlendirilmiş: Sağ: 0,63 cm

2. Restorasyon Çalışmaları

2.1. Agora'da Yürütülen Mimari Düzenleme (Anstylosis) Çalışmaları

2015 yılından beri devam eden Agora ve Kutsal Stoa'daki anastylosis ve mimari düzenleme çalışmalarına bu yıl 19.08.2024 tarihinde başlanmıştır. Bu sezon çalışmaları, Agora'nın avlusunun güney bölümü batısında bulunan stoalarda planlanmıştır.

İlk olarak bahsi geçen stoanın üzerine, 2020 yılında çıkan yangında yanarak devrilmiş olan ağaçlar, motorlu testere ile küçük parçalara ayrılmış ve alandan uzaklaştırılmış ve böylece sahanın daha iyi anlaşılabilirliği sağlanmıştır. Daha sonra, Antik Dönem'de stoa sütunlarının yükseldiği stylobat parçaları ile, stylobata çıkışı sağlayan krepis parçaları alanda aranmıştır. Bulunan parçalar yerlerine yerleştirildikten sonra, eksik kalan bloklar için Söke'deki bir mermer firmasına traverten bloklar sipariş edilmiştir.

Çalışmalara Batı Stoa'da devam etmiştir. Bu kapsamda ilk olarak alanda bulunan ağaç kütüklerine ait kalıntılar, düzensiz taş bloklar Wiegand Yığını olarak adlandırılan Tepelik alanın yamacından aşağı dökülmüştür. Batı Stoa'nın restorasyonunda kullanılacak orijinal bloklar ise Stoa'nın ön cephesinde toplanmıştır. Taş restoratörleri tarafından detaylı bir şekilde incelenen bu blokların stoa stylobatı ve krepisi üzerindeki yerleri tespit edilmiştir. Bu tespit çalışmaları sırasında stylobat ve krepis üzerinde olması gereken eksik blokların yeri de saptanarak, tamamlama için gerekli olan toplam 12 adet traverten blok, 2 Eylül tarihinde alana getirilmiştir.

Orijinal taş bloklar ve modern traverten blokların yardımıyla stylobat ve krepidomanın çeşitli bölümlerinin restorasyonu gerçekleştirilmiştir. Devam eden çalışmalarda ayrıca 8 adet sütun tamburu stylobat üzerindeki yerlerine yerleştirilmiştir (Resim 26).

Resim 26- Stylobat restorasyonunda kullanılan traverten bloklar ve ayağa kaldırılan orijinal sütun tamburları

Silinmiş: Restorasyon

Silinmiş: da

Biçimlendirilmiş: Sağ: 0,63 cm

Böylece Agora'da ilk sistematik kazılar başladıktan 125 yıl sonra ilk defa, ziyaretçiler batı stoayı algılama şansına sahip olmuşlardır (Resim 27).

Resim 27- Çalışmalardan sonra Batı Stoa'nın kuzeyden görünüşü

Batı Stoa'da devam eden çalışmaların yanı sıra Agora'nın güneydoğu köşesinde bulunan merdiven basamakları üzerindeki çalı temizliğinden sonra, tahrip olmuş birkaç blok bikomponent epoksi reçine yardımıyla yapıştırılmıştır.

Ayrıca Agora'nın güneydoğu köşesinde bulunan doğu- batı yönlü merdivenin bir ağaç nedeniyle zarar gördüğü tespit edilmiştir. Söz konusu ağaç kesildikten sonra, taş restoratörleri merdiven basamaklarında tamirat çalışmaları gerçekleştirmiştir (Resim 28).

Agora'da yürütülen restorasyon çalışmalarının 2024 yılı programı 07.09.2024 tarihi itibariyle tamamlanmıştır.

Silinmiş: son bulmuştur

Biçimlendirilmiş: Sağ: 0,63 cm

Resim 28- Agora'nın güneyinde yer alan basamakların konservasyon çalışmalarından sonra Güneydoğu'dan görünüşü

2.2. Doğu Nekropol Şapeli'nde Yürütülen Koruma- Onarım/Koservasyon Çalışmaları

2.2.1. NŞ 13 Açması Taban Mozaiği

Bu alanda yapılan kazı çalışmaları sonucunda gün yüzüne çıkartılan Mozaik tabanın gelecek nesillere korunarak aktarılması amacıyla, onarım ve koservasyon çalışmalarına 05.09.2024 tarihinde restoratör Esmanur Koçyiğit tarafından (Prof. Dr. Selçuk Yaşar Şener denetiminde) başlanmıştır.

Ölçüleri 420x450 cm olan mozaiğin güney ve güney batı kısımında tessera kayıpları oldukça yoğundur. Kuzey duvarına yakın olan kısımda kalker tabakası mevcuttur. Derzlerin boşalması ile aralara toprak dolmuştur. Oluşan lakuna ve kenar bordür hattındaki tahribat nedeni ile teseraların konumları değişerek kayıplar artmıştır. Büyüklükleri değişmekle birlikte 12 adet lakuna tespit edilmiştir. 4 farklı renkte tessera kullanılmıştır. Tesseraların gelen durumu iyidir ancak kırmızı renkteki tesseralarda yoğun bir bozulma ve kayıp gözlemlenmiştir.

Konservasyon Uygulamaları ve Yöntem:

Öncelikle mozaik zeminindeki toz toprak tabakasının fırça yardımıyla kuru temizliği yapılmıştır. Ardından non-iyonik deterjan yardımıyla ıslak temizliği yapılarak arındırılmıştır. Bistüri yardımıyla yüzeyde oluşan kalker tabakasının mekanik temizliği yapılmıştır. Mekanik temizlik ile geçmeyen tabakanın temizliği; %3 oranında EDTA (saf su içinde) kağıt hamuru yardımıyla kontrollü bir şekilde paketlenmiştir, ardından saf su ile kimyasal yüzeyden arındırılmıştır.

Mekanik ve kuru temizliği biten mozaiğin alkol-saf su (1:1 oranında) ile ıslatılarak bordür harcı uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Belirlenen oranlarda bordür harcı hazırlanarak uygulanmıştır. Alt katmanlara kadar ulaşan boşluklar için lakuna harcı hazırlandı, tesfiye edilmiştir. Mozaik zemin fırça yardımıyla temizlenmiştir. Uygun oranlarda hazırlanan derz harcı zemine tırnak fırça yardımıyla sürülüp boşluklara dolması sağlanmıştır, sünger ile yüzeyde kalan harç kalıntıları temizlenerek işlem sonlandırılmıştır (Resim 29-30). Derz işlemi bittikten sonra yüzeyde kaymak kireç kalıntısı olmaması için non-iyonik deterjan ile ıslak temizlik işlemi yapılmıştır. Önleyici koruma etiği gereği; koruma çatısı bulunmayan yapı bölümündeki mozaik için kapatma kararı alınmıştır. Bu uygulama için; mozaik yüzeyi kaplayacak ölçülerde jeotekstil ile kapatılıp üzerine 10-15 cm kalınlıkta elenmiş dere kumu, üzerine ayırıcı tabaka olarak sinek teli, elenmiş toprak ile her 10 cm kalınlıkta sıkılaştırılmak

Biçimlendirilmiş: Türkçe
Biçimlendirilmiş: Sekmeler: 7,18 cm, Sola
Silinmiş: koruma
Silinmiş: Bu çalışmalar restoratör Esmanur Koçyiğit tarafından yürütülmektedir.
Biçimlendirilmiş: Yazı Tipi:Kalın
Silinmiş: M
Silinmiş: a
Silinmiş: di.
Silinmiş: Fotoğraf
Silinmiş: 4-5-6
Biçimlendirilmiş: Sağ: 0,63 cm

üzere 40 cm kalınlıkta elenmiş toprak serilmiştir. Son kapatma katında 5-10 cm kalınlıkta mıcır malzeme ile kapatma bitirilmiştir.

Bu alandaki koruma ve onarım çalışmaları 16.09.2024 tarihinde tamamlanmıştır.

Resim 29- Mozaik onarım öncesi durumu

Resim 30- Mozaik temizlik sonrası durumu

2.2.2. NŞ 13 Açması Fresk Koruma Raporu

Bu alandaki çalışmalara 17.09.2024 tarihinde başlanmıştır. NŞ13 açmasının kuzey ve güney duvarlarında yer alan fresk 400x120 cm ölçülerindedir. Söz konusu fresk için dört farklı zamanda kullanım katmanının olduğu gözlemlenmiştir. Freskin mevcut durumunda görünen yüzey üçüncü ve birinci katmana ait olup 1.katta hayvansal motiflerin olduğu daha sonra diğer iki katın yapıldığı gözlemlendi. İkinci kata dair motif bilgisi edinilememiştir. Üçüncü katta mermer imitasyonları bulunmaktadır (Resim 31). Fresk yüzeyinde daha önce toprak ile kapatılmış olduğundan yapışık biçimde topraklar, katmanlar arasında ayrılmalar, kök ve bitki oluşumlarının meydana getirmiş olduğu şişmiş bölümler ve alt kısımda özellikle kabarmış alanlar olduğu gözlemlendi. Yağmur ve sızıntıların taşıdığı topraklarla dolan ayrılmış

Biçimlendirilmiş: Türkçe
Biçimlendirilmiş: Türkçe
Biçimlendirilmiş: Türkçe
Biçimlendirilmiş: Yazı Tipi:Times New Roman, 12 pt
Silinmiş: da bulunan
Silinmiş: 4
Silinmiş: 3.
Silinmiş: V
Silinmiş: 1. K
Silinmiş: 2
Silinmiş: 2.
Silinmiş: 3. K

Biçimlendirilmiş: Sağ: 0,63 cm

katmanlarda sağlamlaştırma çalışmalarına başlandı. Ayrıca yüzeysel kalker tabakalarına rastlandı.

Konservasyon Uygulamaları ve Yöntem (Resim 32-34):

Bordür harcı için denemelerle tespiti yapılan 2 birim gri elenmiş nehir kumu 1 birim mermer tozu, 1 birim kaymak kireç ve saf su kullanıldı. Bordür yapılacak bölgeler su ile ıslatıldı ardından harç ile sağlamlaştırılması 45 derecelik açı ile dikkatli bir biçimde yapıldı. Tıklatma yöntemi ile boşluk tespit edilen kısımlarda enjeksiyon noktaları mevcut boşluklar ve çatlaklar kullanılarak hazırlandı. Bambu çubuk yardımı ile enjeksiyon kanalları dikkatli bir biçimde katmanlara zarar vermeyecek şekilde açıldı enjeksiyon işlemi saf su içerisinde 1/1 PLM-A hazır enjeksiyon harcı ve boşluğun durumuna göre Primal AC33 kullanılarak yapıldı. Enjekiyon noktasından alkol-saf su gönderildi. Yüzey temizliği için 4 adet 5x5 lik kareler hazırlandı, wishab süngeri, safsu, alkol-safsu (1:1 oranında), ve amonyum bikarbonat ile denemeler yapıldı. Alkol-saf su ve bambu çubuğa sarılı pamuk ile toprak temizliğinin ardından daha önce küçük denemelerle tespit edilmiş durumdaki kalkerler için mekanik yöntemlerle bistüri yardımıyla dikkatli bir biçimde yapıldı.

Resim 31: Kuzey duvar freskinin konservasyon öncesi belgelenmesi

Biçimlendirilmiş: Yazı Tipi:Kalın
Biçimlendirilmiş: Yazı Tipi:Kalın
Biçimlendirilmiş: Yazı Tipi:Kalın, Türkçe
Biçimlendirilmiş: Yazı Tipi:Times New Roman, 12 pt, Kalın
Silinmiş: Fotoğraf
Biçimlendirilmiş: Sağ: 0,63 cm

Resim 32: Konservasyon sonrası kuzey duvar freski

Silinmiş: Fotoğraf

Resim 33: Konservasyon sonrası güney duvar freski

Silinmiş: Fotoğraf

Biçimlendirilmiş: Sağ: 0,63 cm

Resim 34: Jeotekstil ile geçici koruması yapılan fresk ve taban mozaiği

Silinmiş: Fotoğraf

2.2.3. Yonca Yaprağı Planlı Yapı Duvarı Koruma

Bu alandaki koruma çalışmalarına 20.09.2024 tarihinde başlanılmıştır. Yonca Yaprağı Planlı yapının YY1-YY2-YY3 açmasındaki kuzey ve güney doğrultusunda bulunan duvarlar üstü açık bir biçimde yer almaktadır. Ölçüleri 180 x 220 cm olan duvar orijinalinde moloz örgülü olup iki sıra halinde ve harç ile örülmüştür, orta kısımlarda küçük boyutlarda moloz taşlar ile desteklenmektedir. Güney duvarında iç kısımda bulunan örgü sırasında kayıplar mevcuttur. Kuzey duvarında ise orijinal harçlı kısım bulunmaktadır, orta kısımda kullanılan küçük moloz taşlarda da eksikler bulunmaktadı (Resim 35)r.

Biçimlendirilmiş: Türkçe

Biçimlendirilmiş: Türkçe

Silinmiş: kayıplar

Konservasyon Uygulamaları ve Yöntem:

Biçimlendirilmiş: Türkçe

Capping yapılacak alan fırça ve mala yardımıyla toz toprak ve bitki oluşumlarından arındırılmıştır. Ardından uygun moloz taşlarla desteklenmiştir. Uygun oranlarda harç hazırlanmıştır Harç kurumaya yakın kirletme işlemi yapılarak konservasyon işlemi sonlandırılmıştır (Resim 36).

Biçimlendirilmiş: Türkçe

Biçimlendirilmiş: Sağ: 0,63 cm

Resim 35: Capping öncesi duvarın belgelenmesi

Silinmiş: Fotoğraf

Resim 36: Capping işlemi biten duvarın belgelenmesi

Silinmiş: Fotoğraf

2.3.4. Laboratuvar Uygulamaları (Sikke Konservasyon Çalışmaları)

Korunma Durumu: Sikke eserler bronz malzemeden oluşup genel kondisyonları iyi durumdadır. Bronz kanseri denilen bozulmaya sahip olup yüzeyde malahit bozulmaları ve sıkışmış toprak tabakası mevcuttur.

Konservasyon Uygulamaları ve Yöntem: Genel durumları iyi olduğu için mikroskop altında bistüri yardımı ile mekanik olarak temizlenmiştir. Bambu çubuğa sarılı pamuk 1:1 oranında hazırlanmış alkol-saf suya daldırılarak yüzeydeki toprak tabakası temizlenmiştir, ardından saf su ile kimyasaldan arındırılarak temizlik işlemi sonlandırılmıştır (Resim 37 – 91). Temizliği biten eserlere önceden hazırlanmış %5 oranında Paraloid N48 (Aseton içerisinde)' e daldırma yöntemi ile geçici koruma altına alınmıştır. Konservasyon sonrası belgelemeleri yapılmıştır, slika jel ile paketlenerek müzeye teslim edilmiştir.

Silinmiş: .

Biçimlendirilmiş: Sağ: 0,63 cm

Resim 37-38: Konservasyon öncesi

Silinmiş: Fotoğraf

Resim 39-40: Konservasyon sonrası

Silinmiş: Fotoğraf

Resim 41-42: Konservasyon öncesi

Silinmiş: Fotoğraf

Resim 43-44: Konservasyon sonrası

Silinmiş: Fotoğraf

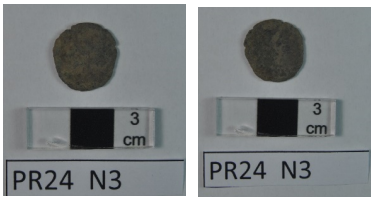

Resim 45-46: Konservasyon öncesi

Silinmiş: Fotoğraf

Biçimlendirilmiş: Sağ: 0,63 cm

Resim 47-48: Konservasyon sonrası

Silinmiş: Fotoğraf

Biçimlendirilmiş: Türkçe

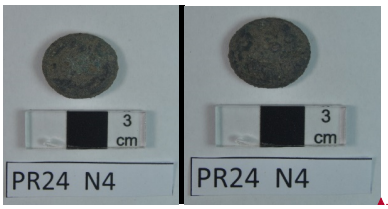

Resim 49-50: Konservasyon öncesi

Silinmiş: Fotoğraf

Resim 51-52: Konservasyon sonrası

Silinmiş: Fotoğraf

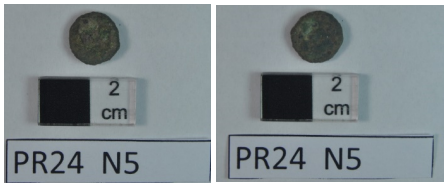

Resim 53-54: Konservasyon öncesi

Silinmiş: Fotoğraf

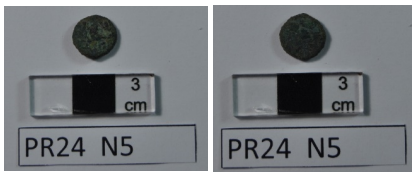

Resim 55-56: Konservasyon sonrası

Silinmiş: Fotoğraf

Biçimlendirilmiş: Sağ: 0,63 cm

Resim 57-58: Konservasyon öncesi

Silinmiş: Fotoğraf

Resim 59-60: Konservasyon sonrası

Silinmiş: Fotoğraf

Resim 61-62: Konservasyon öncesi

Silinmiş: Fotoğraf

Resim 63-64: Konservasyon sonrası

Silinmiş: Fotoğraf

Resim 65-66: Konservasyon öncesi

Silinmiş: Fotoğraf

Biçimlendirilmiş: Sağ: 0,63 cm

Resim 67-68: Konservasyon sonrası

Silinmiş: Fotoğraf

Resim 69-70: Konservasyon öncesi

Silinmiş: Fotoğraf

Resim 71-72: Konservasyon sonrası

Silinmiş: Fotoğraf

Resim 73-74: Konservasyon öncesi

Silinmiş: Fotoğraf

Resim 75-76: Konservasyon sonrası

Silinmiş: Fotoğraf

Biçimlendirilmiş: Sağ: 0,63 cm

Resim 77-78: Konservasyon öncesi

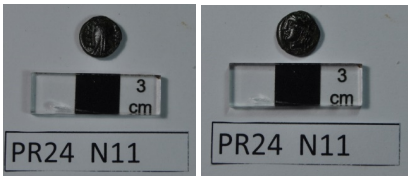

Resim 79-80: Konservasyon sonrası

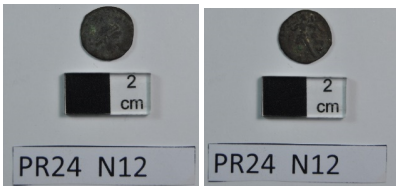

Resim 80-81: Konservasyon öncesi

Resim 82-83: Konservasyon sonrası

Resim 84-85: Konservasyon öncesi

Biçimlendirilmiş: Türkçe

Silinmiş: Fotoğraf

Silinmiş: Fotoğraf

Silinmiş: Fotoğraf

Silinmiş: Fotoğraf

Silinmiş: Fotoğraf

Biçimlendirilmiş: Sağ: 0,63 cm

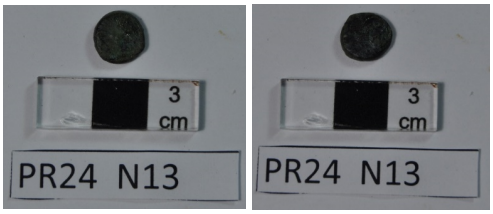

Resim 86-87: Konservasyon sonrası

Silinmiş: Fotoğraf

Resim 88-89: Konservasyon öncesi

Silinmiş: Fotoğraf

Resim 90-91: Konservasyon sonrası

Silinmiş: Fotoğraf

3. Dijital Belgeleme Çalışmaları

Belgeleme Çalışmaları Fahrettin Doğan Tekin tarafından LİDAR kullanılarak yapılmıştır.

3.1. Yonca Yaprağı Planlı Yapı Belgeleme Çalışmaları

Yonca Yaprağı Planlı Yapı'da LİDAR taramalarına başlanılmadan önce istasyonların kurulacağı alanlar belirlenmiştir. Söz konusu istasyonlardan sağlanan veriler arazide tablet aracılığı ile eşleştirilmiştir. Oluşturulan modelde gama ışınları ve çizgi bozuklukları temizlenmiştir. Ardından oluşturulan model üzerinden plan ve kesit çizilmiştir (Resim 92).

Biçimlendirilmiş: Sağ: 0,63 cm

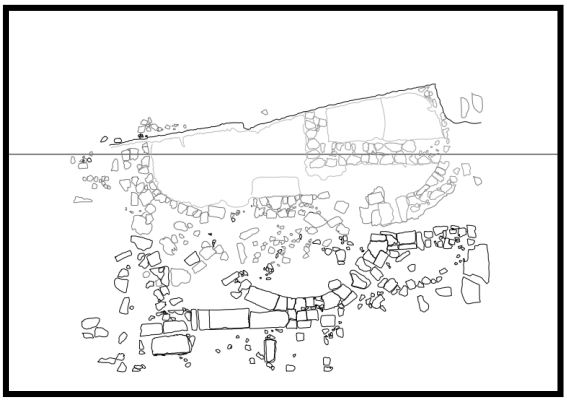

Resim 92- Yoncalı Yapı Belgeleme Çalışmaları

3.2. Priene Doğu Nekropolü'nde Yapılan Belgeleme Çalışmaları

Tarama yapılacak alanda taş temizliği yapılmıştır. Ardından istasyonların konumları belirlenmiştir. İstasyondan alınan veriler eşleştirilip model oluşturulmuştur.

Resim 93- NC2D1 Duvarı Belgeleme Çalışmaları

4. Depo Çalışmaları

Depo çalışmaları günlük olarak Yonca Yaprağı Planlı Yapı ve Doğu Nekropol Şapeli alanlarında yapılan kazı ve temizlik çalışmaları sırasında bulunan, ağırlığı seramik buluntulardan oluşan eserlerin depoya nakli, yıkanması ve tasnif edilmesi şeklinde gerçekleştirilmiştir. Tüm buluntular "Filemaker" programı ile Priene Küçük Buluntu ve Seramik veri tabanına kaydedilmiştir.

Biçimlendirilmiş: Sağ: 0,63 cm

Kentte daha önce yapılan kazı çalışmalarında bulunan olan cam eserler ile Özgür Marangoz Aydın tarafından çalışılıp belgelenmiştir. İlerleyen dönemlerde ilgili eserlerin bilimsel yayının yapılması planlanmaktadır.

PR24 sezonunda bulunan PR24 NŞ13 ve PR24 YY1- YY2-YY3 açmalarına ait kemikler Vedat Onar tarafından belgelenmiştir.

2016 yılında PR16 HOH olarak kodlanan Mağara Kutsal Alanı'ndan ele geçen seramik ve küçük buluntuların değerlendirilmesi Paula Michaelski tarafından gerçekleştirilmiştir. Söz konusu seramik ve küçük buluntuların bilimsel değerlendirme ve yayınının bir Doktora Tezi kapsamında gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.

Dr. Ahmet Ali Altın, Bursa Uludağ Üniversitesi BAP birimi tarafından desteklenen "Amphora Mühürleri Işığında Priene'nin Antik Dönem Ticaretinin Araştırılması" projesi kapsamında, Priene'de geçmiş yıllarda bulunan amphora mühürlerinin belgeleme çalışmalarını tamamlamıştır. Söz konusu mühürlerin bilimsel yayınının 2025 yılı içerisinde gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.

.

Silinmiş: is

Silinmiş: yayınlanması

Biçimlendirilmiş: Sağ: 0,63 cm